

บางปลา

เรื่องเล่า ชาวมบางปลา
เรียบเรียงโดย พรเพ็ญ อยู่บำรุง
นักบริหารเทศบาล 8 (รองปลัดเทศบาลตำบลบางปลา)

คำนำ

การศึกษาหาความรู้สามารถแสวงหาได้หลายช่องทาง อาทิ ความเป็นมา จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เรื่องเล่าจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้สำเร็จรูป ทำให้ผู้สนใจสามารถค้นคว้าตามเรื่องราวที่สนใจได้อย่างมากมาย อีกทั้งยังเป็นแหล่ง ความรู้อีกช่องทางที่มากด้วยมิติสัมพันธ์ จากการเห็นด้วยตา ได้ยินด้วยหู ในสภาวะ ขณะนั้น และอาจได้ความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาความรู้เดิมสำหรับผู้อื่นคว้าต่อไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ประวัติคนบางปลา.....	1-2
วิถีชีวิตคนบางปลา.....	3-6
เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าบางปลา.....	7-10
ประวัติวัดบางปลา.....	11-14
หลักฐานทางโบราณคดี.....	15-19

เรา เคยถามผู้เฒ่า ชาวบางปลา ว่าทำไมต้องเป็น **บางปลา** ผู้เฒ่าเล่าว่าเมื่อก่อนแม่น้ำท่าจีนเมื่อครั้งน้ำใสไหลเย็นเห็นตัวปลา บริเวณคิ่งน้ำนี้เป็นที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติของปลา จึงมีปลาชุกชุมมาก ชาวบ้านจึงชอบมาตกปลามบริเวณนี้กัน เมื่อหาปลาได้ก็จะเอาเรือมาจอดบริเวณหน้าวัดร้าง เพื่อขนถ่าย หรือซื้อขายกัน จนกระทั่งวัดร้างแห่งนี้ได้รับการบูรณะ ชาวบ้านจึงเรียกกันติดปากว่า **"วัดบางปลา"** และหมู่บ้านนี้จึงเรียกกันว่า **"บ้านบางปลา"**

บางปลาเมื่อ 40 กว่าปีก่อน (เมื่อเรายังเด็ก) เป็นหมู่บ้านที่เจริญกว่าหมู่บ้านอื่น มีถนนตัดมาถึงบริเวณหน้าวัด จนถึงสุดริมแม่น้ำ บริเวณหน้าวัดจึงเป็นที่ทำเรือเหมา เข้า เพื่อที่จะไปอ้อมโรงหีบ อ้อมต้น บ้านเกาะ อำแพงฯฯ และยังเป็นจุดขนส่ง พืช ผัก ผลไม้ จากสวน ไปตลาด หรือแหล่งจำหน่ายอื่นๆ สมัยเด็กๆ เราจำได้ว่าร้านนั่งเรือเครื่องหางยาวของบ้านเรามาซื้อกับข้าวที่หน้าวัดบางปลา ที่หน้าวัดจะมีร้านค้ามาก ร้านข้าว ขนม ตัดผม เสื้อผ้า มีหมด แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นชาวมอญ ซึ่งถึงแม้จะพูดภาษาไทยได้ แต่ฟังสำเนียงแล้วก็จะรู้ได้ทันที ในขณะที่ยังมีชาวมอญอาศัยอยู่มาก

ผู้เฒ่าอีกนั้นแหละเล่าไว้ว่า ชาวมอญที่บางปลา ได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่บางปลาตั้งแต่ ๒๐๐ กว่าปีที่ผ่านมาแล้ว ในอดีตมอญนั้นเคยเป็นชนชาติที่เจริญรุ่งเรืองชนชาติหนึ่ง และมีบทบาทมากที่สุดในการถ่ายทอดอารยธรรมอินเดียให้แก่ชนชาติอื่นๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย พม่าและลาว ชาวมอญเคยมีอำนาจปกครองดินแดนในประเทศพม่าปัจจุบัน และมีความเจริญสูงสุดในดินแดนสุวรรณภูมิ บริเวณที่คนมอญอาศัยอยู่มากจะเป็นบริเวณที่ราบ โดยเฉพาะตามลุ่มน้ำดำคลอง

คนมอญในสมุทรสาคร น่าจะเข้ามาในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น สมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) คือ พุทธศักราช ๒๓๕๙ โดยมุ่งหน้าข้ามเทือกเขาตะนาวศรีผ่านด่านเจดีย์สามองค์ ชาวมอญที่เข้ามาครั้งนั้นมาจากหมู่บ้านและจังหวัดต่างๆ โดยกลุ่มหนึ่งเป็นชาวบ้าน

“กะมะวก” จังหวัดมะละแหม่ง ซึ่งจัดเป็นกลุ่มใหญ่ได้ร่วมเดินทางมาด้วย **มอญชาวกะมะวก** เป็นชาวชนบทมีอาชีพทำนาและรับจ้าง เมื่อมาถึงเมืองไทยแล้วแยกบ้านกันเพื่อตั้งถิ่นฐานตามลุ่มน้ำทำกิน เช่น ตำบลมหาชัย **ตำบลบ้านเกาะ** ตำบลท่าทราย เป็นต้น ชาวมอญกลุ่มอื่นเรียกชาวมอญกลุ่มนี้ว่า **“มอญน้ำเค็ม”** หรือ **“มอญลุ่มน้ำเค็ม”** อาชีพเริ่มแรกคือ ทำป่าและเย็บจาก บางครอบครัวก็ยึดอาชีพทำนา เนื่องจากพื้นที่เขตตำบลบ้านเกาะฝั่งตะวันออกอยู่ห่างจากน้ำเค็มพอสมควรจึงปลูกข้าวได้ ในสมัยรัชกาลที่ ๒ เป็นการอพยพชาวมอญครั้งใหญ่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน อพยพเข้ามาหลายเส้นทางเพราะถูกพม่ากีดกันอย่างหนัก ดังนั้นในการอพยพอาจมีการตกหล่นพลัดหลงกันบ้าง เมื่อเดินทางล่องเข้ามาถึงจังหวัดสมุทรสาครด้วยความอดทนอดกลั้น จึงปักหลักอาศัยอยู่

ชาวมอญในจังหวัดสมุทรสาคร น่าจะอพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ ๒ มากกว่ารัชกาลที่ ๓ เพราะเมื่อสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ ในตำบลบ้านเกาะและตำบลท่าทราย พบว่าไม่มีใครมีญาติพี่น้องอยู่ที่จังหวัดปทุมธานีหรือกลุ่มชาวมอญอื่นๆ ซึ่งน่าจะจะเป็นชาวมอญที่มาจากบ้านกะมะวก หรือ **“กะมะวก”** โดยตรงเพราะมีหลักฐานการไปมาหาสู่กันของชาวมอญตำบลบ้านเกาะ ตำบลท่าทราย กับบ้านกะมะวก ในเมืองมอญตลอดเวลา

ชาวมอญ ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในจังหวัดสมุทรสาคร สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมไทยได้เป็นอย่างดี อาศัยกันอยู่เป็นกลุ่มๆ ในแถบลุ่มแม่น้ำทำกิน อำเภอเมืองและอำเภอบ้านแพ้ว ในปัจจุบันชาวมอญบางปลาได้ผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย จนเด็กรุ่นใหม่ๆ เป็นชาวไทยไปแล้วโดยสิ้นเชิง เพราะไม่สามารถฟังหรือพูดภาษามอญได้ (เพื่อนรุ่นเราฟังพูดได้อยู่) เหลือผู้เฒ่าที่เป็นชาวมอญจริงๆ นั้นคนได้

บางปลา ในอดีตมีทุ่งนาโล่งไกล มีวิถีชีวิตของคนรามัญอาชีพทำนาและเย็บจาก มีแม่น้ำทำกินที่อุดมสมบูรณ์ มีต้นตาลอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ มีหิ้งห้อยมากมาย ระเบียบระยับ เราชอบเอามันใส่ขวดใส่ๆ (ทรายมารัดตัว) แล้ววางไว้บนหอนอนนอนมองแสงพระจันทร์หันบอยบอยๆ ในปัจจุบันและอนาคต....จะเป็นตำนานเล่าขานซึ่งเด็กรุ่นใหม่จะหันกลับมาอ่านถามว่า **“ มีอนานันจริงหรือ?”**

สิ่งที่อยู่คู่กับชุมชน มาแต่โบราณโบราณคือวัด ชุมชนชาวมอญบางปลาที่เช่นกัน หลังจากมาอยู่กันเป็นชุมชน ก็เริ่มบูรณวัดขึ้นมาเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ เป็นศูนย์รวมพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา วัดบางปลาก่อสร้างในสมัยใดไม่ปรากฏ แต่ไม่มีศิลปะของชาวมอญอยู่ จึงสันนิษฐานได้ว่า ชาวมอญไม่ได้สร้างวัด แต่สร้างมาก่อนที่ชาวมอญจะเข้ามาอยู่ ชาวมอญเพียงแต่บูรณะวัดขึ้นมาเท่านั้น

ตามประวัติกล่าวไว้ว่า วัดบางปลาเป็นวัดเก่าแก่ที่น่าจะสร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2448 **พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕** เสด็จประพาสขึ้นพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์และ **กรมหลวงชุมพร เขตอุดมศักดิ์** เสด็จฯ วัดบางปลา ได้ทรงหยุดพักทำครัว และเสวยพระกระยาหารที่วัด ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ในการนี้สมเด็จพระกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ได้สร้างศาลาคร่อมถนนทางเดินภายใน บริเวณวัด ยาวประมาณ ๕๐ เมตร จรดศาลาทำน้ำ มีเครื่องหมาย **“ตราสมอและช้างเอราวัณ”** เป็นสัญลักษณ์ของกองทัพเรือ ปรากฏอยู่ให้ประจักษ์อยู่ทุกวันนี้

วัดบางปลาซึ่งมีหลักฐานทางโบราณคดีอีกหลายอย่างที่น่าศึกษา เช่น พระอุโบสถเก่า

อาคารทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่ออิฐถือปูน หลังคาทึบเครื่องไม้มุงกระเบื้องดินเผาตักชั้น 2 ชั้น ด้านหน้าและด้านหลังพระอุโบสถมีมุขลดตักด้านละ 1 ห้อง มีเส้าปูนสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ รองรับโครงหลังคาโดยรอบ ไม่มีช่อฟ้าใบระกา หน้าบันปูนปั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนบนเป็นปูนปั้นลวดลายดอกไม้ประดับเครื่องถ้วยลายครามแบบจีน ส่วนล่างเป็นรูปมังกรสองตัวหันหน้าเข้าหากัน ผนังก่ออิฐถือปูนด้านหน้าและหลังจะมีประตูทางเข้าด้านละ 2 ประตู ผนังด้านข้างทั้งสองด้านมีหน้าต่างด้านละ 5 บาน ชูมประตูหน้าต่างตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นเป็นช่อไม้โค้ง ภายในพระอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปสำริดประทับนั่ง แสดปางมารวิชัย ภายนอกโดยรอบพระอุโบสถมี กำแพงแก้วก่ออิฐถือปูนเตี้ยๆ ล้อมรอบ

ศาลาแปดเหลี่ยม

ศาลาไม้ทรงแปดเหลี่ยม หลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้อง ด้านหน้ามีมุขยื่นหน้าบันของมุขประดับด้วยไม้ฉลุลายเป็น ลายก้านดอกไม้อันประติษฐาน ส่วนบนเป็นรูปพานสองชั้น ระหว่างเสาด้านบนทุกต้นมีไม้ฉลุลายตกแต่ง ด้านข้างยกเป็นพื้นเตี้ยสำหรับเป็นที่นั่งด้านข้างสอง ด้านตรงกลางเป็นทางเดินได้

ธรรมาสน์

ธรรมาสน์ไม้แกะสลักดั่งรักปิดทองประดับกระจก
ทรงมณฑป ควตลายตักแต่ง เป็นลายมังกรหัน
หน้าเข้าหากัน ตรงกลางมีลูกแก้วสีแดงขนาดใหญ่

ทอระพัง

อาคารไม้ขนาดใหญ่ทรงสูง หลังคาเครื่องไม้ฝัง
กระเบื้อง คล้ายหลังคาป้อมไม้เม็ด ลูกแก้วอยู่
ด้านบน ด้านล่างโปร่ง มีพื้นไม้กระดานสำหรับ
ยืนตีระฆัง ไม้มีฝา

เจดีย์ราย

ตั้งอยู่บริเวณมุมกำแพงแก้วพระอุโบสถ และ
ทิวไปบริเวณวัด ลักษณะ เป็นเจดีย์ก่ออิฐถือ
ปูนทรงระฆังตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม มีระเบียง
ล้อมรอบ ฐานเจดีย์ เป็นฐานหน้ากระดานกลม
และมาดยเถา 3 ชั้น องค์ระฆังกลม มีบัวหงาย
รองรับ ปากระฆัง ส่วนยอดเป็นมัลลึงก์
สี่เหลี่ยม และเสาหาม รองรับปล้องฉعن

ท่านผู้เฝ้าซึ่งเฝ้าอย่างภาคภูมิใจว่า เมื่อวันที่จันทร์
ที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลย
เดช** ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้**สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยาม
มกุฎราชกุมาร** เสด็จฯ แทนพระองค์ไปทรงประกอบพิธียกข้อฟ้าเอกอุโบสถวัดบาง
ปลา และทรงพระราชทานพระบรมราชาอนุญาตให้อุ๊ยเชียวพระนามาภิไธย
ย่อ ภูมิฯ ประดิษฐานบนหน้าบันของอุโบสถวัดบางปลาอีกด้วย ตั้งปรากฏอยู่จน
ปัจจุบันนี้ และ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ **สมเด็จพระบรม
โอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร** ยังได้ทรงดำเนินเสด็จฯ มาทรงตัดถวาย
ลูกนิมิต ณ อุโบสถวัดบางปลาอีกครั้งหนึ่ง

ผู้เฝ้าชาวบางปลายิ่งนอกกับเราว่า เชิญชวนท่านมาเยี่ยมชม
นอกจากจะมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ยังมีพิพิธภัณฑ์ชุมชนซึ่งรวบรวมของโบราณ
เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ **ตำบลดอนหวด** ยังมีรูปหล่อหลวงปู่ทวด หลวงปู่
เฒ่าเก้ายอด พระครูสมุห์จรูญวารักษ์ (แหก อุตตเม) พระครูสาครวุฒิชัย (สุธี ฉนโท)
เป็นที่เคารพบูชา และประชาชนมักไปกราบไหว้ขอพรอยู่เสมอ

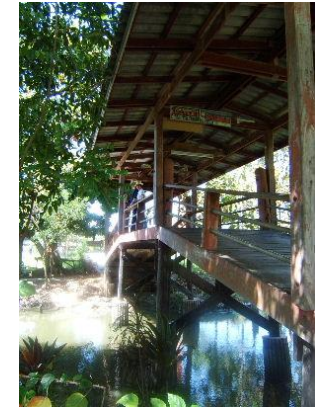
พิพิธภัณฑ์ชุมชนวัดบางปลา
เทศบาลตำบลบางปลา หมู่ 4 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนพระปริยัติธรรมหลังเก่าของวัดบางปลา กำลังจะกลายเป็น **พิพิธภัณฑ์ชุมชนวัดบางปลา** ในขณะนี้

การบูรณะตัวอาคารเสร็จสิ้นและส่งมอบงานกันไปเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๘ คุณลุงคนหนึ่งซึ่งคงเป็นกรรมการวัดอธิบายว่า เมื่อแล้วเสร็จ “อะไรที่ไม่เคยเห็นที่ไหน ก็จะได้เห็นที่นี่” พระครูวุฒิสภาครธรรม (บุญรอม อุทโย) เจ้าอาวาสวัดบางปลา กล่าวอย่างภาคภูมิใจ

ภูมิสถานและอาคารต่างๆ ในวัดบางปลาก็น่าสนใจยิ่ง วัดบางปลาโมโม่สถเก่า รูปแบบศิลปะอิทธิพลจีน กรมศิลป์ฯ (โดยบริษัทบูรณะ) ได้ทำการบูรณะหลังคา หอระฆังและหมู่กุฏิสงฆ์ทรงไทยโบราณที่กว้างขวางใหญ่โต ศาลาทำน้ำ สะพานข้ามคู ล้วนเป็นแบบเก่าที่หาได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่นี่ยังมี “เวจกุฏิ” หรือ “ถาน” หรือ “ห้องส้วมพระ” อย่างโบราณเหลือไว้ให้ชมดูเป็นขวัญตาด้วย

ชาวบ้านที่พบปะและพูดคุยด้วย จะยังคงเล่าว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว “เสด็จเตี้ย” กรมหลวงชุมพรฯ เคยเสด็จล่องเรือกลไฟผ่านมาในแม่น้ำท่าจีน และได้มาลงวิชาอาคมกับหลวงปู่เฒ่า ๙ ขอด (นต) อดีตเจ้าอาวาสเมื่อครั้งกระนั้น คนที่เราได้คุยด้วย แทบจะชี้ได้ด้วยซ้ำว่าเรือที่นำของเสด็จเตี้ยมาจอดอยู่ตรงไหน

ผล ที่สุดปรากฏว่าเสด็จเตี้ยยอมรับนับถือในวิชาอาคมของหลวงปู่จึงสร้างศาลาถวาย ให้ เป็นหลังคาคลุมทางเดินยาวตลอดจากศาลาทำน้ำขึ้นไปถึงหมู่กุฏิ “ ที่เห็นมีส้มโอเรือ มีรูปข้างใน ” คุณลุงอีกคนย้ำให้เห็น

พิธีกรรมที่ อาจเป็นพิธีสมมุติของแม่ลูกตมแปลกตา เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชน หรืออาจเป็นได้กระทั่งวัดอุบาสักในกาจัดการท่องเที่ยวสำหรับคนต่างถิ่นแปลกที่ หากแต่พิธีกรรมที่อาจไม่จำเป็นสำหรับชาวบางปะลานนี้ เพราะดูเหมือนว่าพวกเขาจะรู้ดีว่า “เขาคือใคร” และผูกพันลึกซึ้งกับท้องถิ่นมาเนิ่นนาน

วัดบางปลา

สภาพถนนและที่ตั้งวัด

วัดบางปลา ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๕ หมู่ที่ ๔ ถนนบางปลา ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่จำนวน ๑๐๖ ไร่ ๑ งาน ๖ ตารางวา วัดนี้ตั้งขึ้นมาประมาณ ๒๐๐ ปีเศษ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว

อาณาเขตและอุปการวัด

วัดบางปลา ทางทิศเหนือติดกับถนนลำสีทองชีว ด้านทิศใต้ติดกับที่ดินของเอกชน ด้านทิศตะวันออกติดกับที่ดินของเอกชน ด้านทางทิศตะวันตกติดแม่น้ำท่าจีน

ทรัพย์สินของวัด

วัดนี้มีที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๐๖ ไร่ ๑ งาน ๖ ตารางวา มีที่ธรณีสงฆ์ ๓๐ ไร่ อาคารเสนาสนะต่างๆ มีอุโบสถ (หลังเก่า) อุโบสถ (หลังใหม่) ศาลาการเปรียญ ๒ หลัง (เก่าและใหม่) โรงเรียนพระปริยัติธรรม กุฏิเจ้าอาวาส กุฏิสงฆ์ ๑๕ หลัง ศาลาทำน้ำ ๔ หลัง ศาลาสมาพันธ์สถานและเมรุ หอสมุดมนต์ หอพระไตรปิฎก โรงครัว ห้องน้ำ ๒๐ ห้อง **ปูชนียวัตถุ** มีรูปหล่อหลวงปู่ต (เฒ่าเก่าขอด) พระครูสมุทรวิมลจาจารย์ (แชก อุตตโม) พระครูสาครวิมลชัย (สริ ธนุเท) มีตู้ควรวีพมาก และมักไปกราบไหว้บูชาเสมอ มีต้นศรีมหาโพธิ์ ซึ่งเป็นต้นไม้เก่าแก่ ได้นำมาจากประเทศอินเดีย

ความเป็นมา

วัดนี้การก่อสร้างวัดนั้นไม่ทราบแน่ชัดว่าได้สร้างขึ้นเมื่อใด ทราบแต่เพียงว่าผู้ที่มาก่อสร้างวัดในครั้งแรก เป็นช่างตระกุด “ช่างกันปอน เชื้อสายรามัญ” ชื่อของวัดก็ไม่ทราบมูลเหตุ ผู้มอบถวายที่ดินเพื่อสร้างวัดก็ไม่ปรากฏว่าชื่ออะไร พระสงฆ์ที่มากบวชครองและดำเนินการก่อสร้างในตอนแรกเริ่มนั้น ก็ไม่ทราบว่าชื่ออะไร ทราบได้ในสมัย หลวงพ่อเปริชญ เป็นเจ้าอาวาสองค์แรกที่ได้ทำการก่อสร้างเสนาสนะถาวรวัตถุ และต่อมา หลวงปู่บุตร (หลวงปู่เฒ่า ๙ ยอด) สันนิษฐานว่าหลวงปู่เฒ่า ๙ ยอด คงจะได้สร้างเสนาสนะขึ้นมาก เมื่อหลวงปู่เฒ่า ๙ ยอด สว่างดับไปแล้ว ก็มาถึงสมัยพระอธิการทรง การก่อสร้างอะไรก็ไม่ได้บันทึกเอาไว้ จนมาถึง หลวงปู่แขก (พระครูสมุทรวงศาจารย์) เป็นเจ้าอาวาสก็ได้สร้างเสนาสนะถาวรวัตถุ มีการปฏิสังขรณ์ของเก่าบ้าง และทำการสร้างขึ้นมาใหม่บ้าง นับว่ายุคหลวงปู่แขกมีความเจริญรุ่งเรืองมาก

วัดนี้ได้มี **สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส** เสด็จมา และเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ **พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕** พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เสด็จฯ วัดบางปลา ได้ทรงนำเพ็ญพระราชกุศล สร้างศาลาคร่อมถนนยาวประมาณ ๕๐ เมตร จรดศาลาท่าน้ำ มีเครื่องหมาย “ตราสมอและช้างเอราวัณ” เป็นสัญลักษณ์ของกองทัพเรือ ปรากฏอยู่ให้ประจักษ์อยู่ทุกวันนี้

อนึ่ง ในวันจันทร์ที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๕ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙** ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้**สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร** เสด็จฯ แทนพระองค์ไปทรงประกอบพิธีผูกข้อฟ้ายาเฒ่าอุโบสถวัดบางปลา และทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระนามาภิไธยย่อ ภปร. ประดิษฐานบนหน้าบันของอุโบสถวัดบางปลา ตั้งปรากฏอยู่ปัจจุบันนี้

ต่อมาวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ **สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร** ทรงดำเนินเสด็จฯ มาทรงตัดหวายลูกนิมิต ณ อุโบสถวัดบางปลา อีกครั้งหนึ่ง

การศึกษาและการสาธารณสงเคราะห์

วัดนี้ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรม คือ ได้เปิดการสอนแผนกนักธรรมและแผนกบาลีขึ้นภายในวัด ได้มีพระภิกษุและสามเณรสอบไล่ได้ในสนามหลวงทุกชั้น นักธรรมชั้นตรี-โท-เอก และบาลี ตลอดจน

วัดนี้จัดหาทุน ตั้งทุนช่วยการศึกษาของพระภิกษุและสามเณร ตลอดจนครูสอนนักธรรม จัดหาทุนสงเคราะห์กับเด็กเรียนดีแต่ยากจน

วัดนี้ได้ให้ที่ราชการก่อสร้างโรงเรียนชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษา สำหรับในวันธรรมสวนะและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทางวัดได้ชักชวนให้ชาวบ้านทำบุญตักบาตร รักษาศีลและฟังเทศน์ วัดนี้มีการปฏิบัติกรรมฐานในวันธรรมสวนะ และมีการเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นประเพณีตลอดมา

การบริหารและการปกครอง

วัดบางปลาดำเนินการปกครองภายในวัดตามพระธรรมวินัย กฎหมาย คณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม มีไวยาวัจกรช่วยในการบริหารวัด

ชื่อแหล่ง วัดบางปลา

ที่ตั้ง หมู่ที่ 4 บ้าน บางปลา ตำบล บ้านเกาะ อำเภอบึง เมือง จังหวัด สมุทรสาคร

เส้นทางเข้าสู่แหล่ง ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 35 (ถนนพระราม 2) เลี้ยวซ้ายใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 3091 สมุทรสาคร-กระทุ่มแบน แล้วเลี้ยวซ้ายใช้เส้นทางเข้าหมู่บ้านบริเวณแยกบางปิ้งเข้าไป ประมาณ 5.5 กม. วัดจะตั้งอยู่ทางซ้ายมือ

ประวัติ วัดบางปลาเป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในสมัยรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสต้น เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2448 ได้ทรงหยุดพักทำครัว และด้วยพระกระยาหารที่วัดนี้ ในการนี้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ได้ทรง อำนวยการจัดทำศาลาทำน้ำขึ้น 3 ทำ และสร้างศาลาคร่อมถนนทางเดินภายใน บริเวณวัด

หลักฐานทางตำนานโบราณคดี

พระอุโบสถเก่า

อาคารทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่ออิฐถือปูน หลังคาทึบเครื่องไม้ มุงกระเบื้องดินเผาตดชั้น 2 ชั้น ด้านหน้าและด้านหลัง พระอุโบสถมีมุขลดด้านละ 1 ห้อง มีเสายี่แปดเหลี่ยมขนาดใหญ่ รองรับโครงหลังคาโดยรอบ ไม่มีช่อฟ้าใบระกา หน้าบันปูนปั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนบนเป็นปูนปั้นลวดลายดอกไม้ประดับเครื่องถ้วยลายครามแบบจีน ส่วนล่างเป็นรูปมังกรสองตัวหันหน้าเข้าหากันลวดลายส่วนใหญ่ชำรุด ผนังก่ออิฐถือปูนด้านหน้าและหลังจะมีประตูทางเข้าด้านละ 2 ประตู ผนังด้านข้างทั้งสองด้านมีหน้าต่างด้านละ 5 ฐาน ซุ้มประตูหน้าต่างตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นเป็นซุ้มโค้ง ภายในพระอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปสำริดประทับนั่ง แสดงปางมารวิชัย ภายนอกโดยรอบพระอุโบสถมี กำแพงแก้วก่ออิฐถือปูนเตี้ยๆล้อมรอบ

ศาลาทำน้ำและศาลาคร่อมถนน

ศาลาทำน้ำและศาลาคร่อมถนน ศาลาทำน้ำมีทั้งหมด 4 หลัง หลังแรกเป็นศาลาไม้ทรงแปดเหลี่ยม หลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้อง ด้านหน้ามีมุขยื่น หน้าบันของมุขประดับด้วยไม้ฉลุลายเป็น ลายก้านดอกไม้ประดับซุ้ม ส่วนบนเป็นรูปพานสองชั้น ระหว่างเสาด้านบนทุกต้นมีไม้ฉลุลายตกแต่ง ด้านข้างยกเป็นพื้นเตี้ยสำหรับเป็นที่นั่ง ด้านข้างสอง ด้านตรงกลางเป็นทางเดินโค้ง

ศาลาอีกสามหลัง มีลักษณะคล้ายกัน คือ เป็นอาคารไม้ทรงไทยรูป
สี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคา
เครื่องไม้มุงกระเบื้องสีมีช่อฟ้าใบระกา ผนังโค้ง ด้านข้างทั้งสองด้านยกพื้นเตี้ยๆเป็นที่นั่ง มี
ระเบียงไม้เป็นฝากระดานเจาะรูเป็นรูปเรขาคณิต ทรงรูปไข่ ตรงกลางเป็นทางเดินโค้ง

ศาลาตรอมถน ลักษณะเป็นอาคารไม้ยาว สร้างต่อจากศาลาท่าน้ำ หลังคาเครื่องไม้มุง
กระเบื้อง มีปราสาท และเชิงชายเป็นไม้ฉลุลายประดับด้วยเรือนมูสลิมทางภาคใต้ หน้าบันเป็นรูป
สมอเรือ บางอันมีจารึกเป็นภาษามลายู ส่วนล่างเปิดโค้งยาวไปตามแนวถน

ธรรมาสน์

ธรรมาสน์ไม้แกะสลักลงรักปิดทองประดับกระจก ทรง
มณฑป ลวดลายตกแต่ง เป็นลายมุงกรหน้าเข้าหา
กัน ตรงกลางมีลูกแก้วสีแดงขนาดใหญ่

หอรบั้ง

อาคารไม้ขนาดเล็กทรงสูง หลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้อง
คล้ายหลังคาป้อมมีเม็ด ลูกแก้วอยู่ด้านบน ด้านล่างโปร่ง มีพื้นไม้
กระดานสำหรับยืนตีระฆัง ไม่มีฝ้า

เจดีย์ราย

ตั้งอยู่บริเวณมุมกำแพงแก้วพระอุโบสถ และทั่วไปในบริเวณวัด ลักษณะ เป็น
เจดีย์ก่ออิฐถือปูนทรงระฆังตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม มีระเบียงล้อมรอบ ฐาน
เจดีย์ เป็นฐานหน้ากระดานกลม และมาลัยเถา 3 ชั้น องค์ระฆังกลม มีบัว
หงายรองรับ ปากระฆัง ส่วนยอดเป็นปลีดังกี่สี่เหลี่ยม และเสาหันทน รองรับ
ปลีต้องโคน นอกจากนั้นยังมีเจดีย์ก่ออิฐถือปูนย่อมุมไม้สี่ช่อง สถาปัตยกรรมอีก
หลายองค์

หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านเกาะนั้นมีชาวมอญอาศัยอยู่มาก
โดยอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งแต่ ๒๐๐ กว่าปีที่ผ่านมา โดยมีประวัติของชน
ชาติมอญดังนี้

ในอดีตมอญนั้นเคยเป็นชนชาติที่เจริญรุ่งเรืองชนชาติ
หนึ่ง และมีบทบาทมากที่สุดในการถ่ายทอดอารยธรรมอินเดียให้แก่ชนชาติ
อื่นๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย พม่าและลาว ชาวมอญเคยมี
อำนาจปกครองดินแดนในประเทศพม่าปัจจุบัน และมีความเจริญสูงสุดใน
ดินแดนสุวรรณภูมิ บริเวณที่คนมอญอาศัยอยู่มากจะเป็นบริเวณที่
ราบ โดยเฉพาะตามลุ่มน้ำลำคลอง

คนมอญในสมุทรสาครน่าจะเข้ามาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) คือ พุทธศักราช ๒๓๕๘ โดยมุ่งหน้าข้ามเทือกเขาตะนาวศรีผ่านด่านเจดีย์สามองค์ ชาวมอญที่เข้ามาครั้งนั้นมาจากหมู่บ้านและจังหวัดต่างๆ โดยกลุ่มหนึ่งเป็นชาวม่าน “กะมะวก” จังหวัดมะละแหม่ง ซึ่งจัดเป็นกลุ่มใหญ่ได้ร่วมเดินทางมาด้วย

มอญชาวกะมะวก เป็นชาวชนบทมีอาชีพทำนาและรับจ้าง เมื่อมาถึงเมืองไทยแล้วแยกบ้านกันเพื่อตั้งถิ่นฐานตามลุ่มน้ำทำกิน เช่น ตำบลมหาชัย ตำบลบ้านเกาะ ตำบลท่าทราย เป็นต้น ชาวมอญกลุ่มอื่นเรียกชาวมอญกลุ่มนี้ว่า “มอญน้ำเค็ม” หรือ “มอญลุ่มน้ำเค็ม” อาชีพเริ่มแรกคือทำป่าและเย็บจาก บางครอบครัวก็ยึดอาชีพทำนา เนื่องจากพื้นที่เขตตำบลบ้านเกาะฝั่งตะวันออกอยู่ห่างจากน้ำเค็มพอสมควรจึงปลูกข้าวได้ ในสมัยรัชกาลที่ ๒ เป็นการอพยพชาวมอญครั้งใหญ่ประมาณ ๔๐,๐๐๐

คน อพยพเข้ามาหลายเส้นทางเพราะถูกพม่ากดขี่อย่างหนัก ดังนั้นการอพยพอาจมีการตกหล่นพลัดหลงกันบ้าง เมื่อเดินทางล่องเข้ามาถึงจังหวัดสมุทรสาคร จึงมีหลักฐานร่องรอยที่จะตามมาและดูที่ท่าทางก็รู้ว่าจะมีนโยบายอย่างไร สอดคล้องกับที่กรมการศาสนาระบุว่า วัดในเขตตำบลบ้านเกาะ ตำบลท่าทราย เช่น วัดบางปลาสร้างเมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๐ และวัดเกาะสร้างเมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๘ ประกอบกับกรมศิลปากร ระบุว่าอุโบสถวัดเกาะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมการตกแต่ง รวมทั้งพระพุทธรูปทรงเครื่องประดับขึ้นในอุโบสถเป็นศิลปะแบบมอญ สมัยอยุธยาตอนปลาย

ดังนั้นชาวมอญในจังหวัดสมุทรสาครน่าจะอพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ ๒ มากกว่ารัชกาลที่ ๓ เพราะเมื่อสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ในตำบลบ้านเกาะและตำบลท่าทราย พบว่าไม่มีใครมีญาติพี่น้องอยู่ที่จังหวัดปทุมธานีเลย ซึ่งน่าจะเป็นชาวมอญที่มาจากบ้านกะมะวก หรือ “กะมะวก” โดยตรงเพราะมีหลักฐานการไปมาหาสู่กันของชาวมอญตำบลบ้านเกาะ ตำบลท่าทราย กับบ้านกะมะวก ในเมืองมอญตลอดเวลา

ชาวมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยนั้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมไทยได้เป็นอย่างดี นำไปสู่การผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ซึ่งดำเนินไปอย่างเชื่องช้าและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ถ้าท่านจะเดินทางมา วัดบางปลา ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 35 (ถนนพระราม 2) เลี้ยวซ้ายใช้เส้นทางหลวง หมายเลข 3091 สมุทรสาคร-กระทุ่มแบน เลี้ยวซ้ายไปประมาณ 1 กม. แล้วเลี้ยวซ้ายแยกไฟแดง ตรงข้ามสถานีไฟฟ้าเข้าไปประมาณ 5.5 กม. วัดอยู่ซ้ายมือเชิงสะพานข้ามแม่น้ำท่าจีน ลองมาเยี่ยมชมกันดู **เรา** และชาวบางปลารุ่นที่ต่อจัน

เรียบเรียงโดย

พระเศียร อนุบำรุง
นักบริหารงานเทศบาล 8
(รองปลัด เทศบาลตำบลบางปลา)

